

LISTA PYTAŃ Z WIEDZY OGÓLNOJAPONISTYCZNEJ NA EGZAMIN DYPLOMOWY

I. Literatura klasyczna:

1. Przejście od literatury pisanej po chińsku do literatury pisanej *wabunem*.
2. Jaka jest geneza i jak przez wieki kształtowało się *monogatari*?
3. Jaką rolę odegrał Ki no Tsurayuki w kształtowaniu się japońskiej literatury?
4. Jakie gatunki literatury pojawiły się w okresie Heian?
5. Jakie znasz formy rodzimej japońskiej poezji?
6. Czym się charakteryzuje literatura okresu Kamakura?
7. Czym się charakteryzuje literatura okresu Muromachi? Wymień główne nurty literatury okresu Muromachi.
8. Co wiesz na temat teatru *nō*?
9. Czym się charakteryzowało i jak rozwijało nowożytnie *haikai*?
10. Co wiesz na temat prozy japońskiej okresu Edo?
11. Scharakteryzuj teatr *kabuki*.
12. Wymień cechy japońskiego teatru lalkowego.
13. Jak różne kategorie estetyczne wpływały na literaturę klasyczną (w odniesieniu do danego okresu)?

II. Literatura współczesna:

1. Na czym polegała rola Fukuzawa Yukichi w epoce Meiji? Jakie były jego zasługi w procesie modernizacji Japonii?
2. *Ukigumo* to pierwsza powieść realistyczna. Kto ją napisał? Czym był realizm w literaturze japońskiej?
3. Co o współczesnej Japonii pisze Natsume Sōseki w eseju *Watashi no kojishugi* (Mój indywidualizm)? Czym jest „indywidualizm” wg. Sōsekiego? Proszę wymienić przynajmniej trzy inne utwory Sōsekiego.
4. Jaki utwór napisał Tsubouchi Shōyo (proszę podać też tytuł oryginału)? Czego dotyczył i jaki wpływ miał na rozwój współczesnej literatury japońskiej?
5. Proszę omówić tendencje naturalistyczne (*shizen shugi*) w literaturze japońskiej odwołując się do twórczości Shimazaki Tōson i jego utworu *Hakai* (*Złamany zakaz*).
6. Czym był tzw. pseudoklasycyzm? Kogo zaliczamy do tego nurtu? Jakie postawy wobec modernizacji i westernizacji reprezentowali autorzy?
7. Czym charakteryzował się japoński romantyzm *ロマン主義*? Proszę wymienić główne jego cechy i podać nazwiska przedstawicieli tego nurtu.
8. Kawabata Yasunari i Akutagawa Ryūnosuke to przedstawiciele japońskiego modernizmu. Proszę krótko scharakteryzować ich twórczość.
9. Proszę omówić główne cechy *shishōsetsu* (powieść o sobie). Proszę podać nazwiska autorów (przynajmniej 3) oraz ich dzieła.
10. Proszę podać nazwisko jednego pisarza przedstawiciela nurtu literatury proletariackiej *proretaria bungaku* i podać tytuł jednego z najważniejszych jego utworów.

11. Odwołując się do sytuacji politycznej lat 30-tych XX wieku w Japonii, proszę wyjaśnić pojęcie *tenkō bungaku*.
12. O czym jest twórczość Tanizakiego Jun'ichirō i jaki motyw jest tym naczelnym? Dlaczego można zaliczyć Tanizakiego do szkoły estetyków tzw. *tambiha*?
13. Czym było tzw. *hon'yaku bungaku*? Jaka była ocena tego zjawiska?
14. Dazai Osamu – samotny geniusz na krawędzi – czy można tak nazwać tego pisarza? Proszę wskazać cechy charakterystyczne jego twórczości i podać tytuły jego utworów.
15. Czym jest estetyka klasyczna i etyka samurajska w twórczości Yukio Mishimy? Odwołując się do takich utworów jak *Złota pagoda* czy opowiadanie *Umiłowanie ojczyzny*, scharakteryzuj postawę autora wobec współczesnej mu Japonii.
16. Proszę krótko scharakteryzować zmiany w teatrze japońskim na przełomie XIX/XX wieku.
17. Jacy autorzy japońscy są współcześnie chętnie tłumaczeni na język polski? Proszę wskazać nazwiska, utwory oraz podać główne cechy ich twórczości.
18. Nagroda im. Akutagawy - co o niej wiesz? Jakie jeszcze są nagrody literackie w Japonii?

III. Sztuka i estetyka:

1. Jakimi cechami można określić sztukę japońską? (podaj przykłady)
2. Jakie znasz najstarsze przykłady malarstwa w Japonii?
3. Scharakteryzuj sztukę okresów Nara i Heian.
4. Jakie czynniki wpłynęły na kształtowanie się średniowiecznego i wczesnonowożytnego malarstwa japońskiego?
5. Skąd się wzięły drzeworyty i jak rozwijały?
6. Jakie znasz style architektury popularne w starożytnej i średniowiecznej Japonii?
7. Czy możesz omówić główne kategorie estetyczne charakterystyczne dla okresów Nara-Heian i Kamakura-Muromachi?

IV. Historia:

1. Charakterystyka okresów Jōmon, Yayoi i Kofun.
2. System *ritsuryō* a przejawy reprzywatyzacji państwa w okresie Heian .
3. Ewolucja pozycji polityczno-społecznej *bushi* jako klasy.
4. Wewnętrzna stratyfikacja klasy *bushi* od jej powstania do formalnej likwidacji.
5. Ewolucja sztuki wojennej dawnej Japonii.
6. Prawodawstwo dawnej Japonii – najważniejsze kodeksy.
7. Japońskie systemy rządów „za kulis”.
8. Kontakty Japonii ze światem zewnętrznym przed otwarciem w XIX w.
9. Decentralizacja i recentralizacja władzy w późnym średniowieczu (okr. Muromachi, Sengoku i Azuchi-Momoyama)
10. Hierarchia stanów w okresie Edo.
11. System *bakuhau* i jego konsekwencje.
12. Społeczne uwarunkowania rozwoju kultury w okresach *Muromachi* i *Edo*.
13. Wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku *bakufu Edo*.

14. Cele polityki wewnętrznej i zewnętrznej okresu Meiji.
15. Demokracja okresu Taishō.
16. Nacjonalizm, imperializm i militarizm wczesnego okresu Shōwa – przyczyny i przejawy.
17. Odwołanie do etosu *bushi* w propagandzie militarystycznej wczesnego okresu Shōwa.
18. Japoński *blitzkrieg* na Pacyfiku.
19. Anglosaska „rekonkwista” – kluczowe etapy.
20. Klęska i kapitulacja Japonii.
21. Powojenna polityka USA wobec Japonii.
22. Osiągnięcia i problemy powojennej Japonii.
23. Polityka Japonii oraz postawa społeczeństwa wobec ofiar bomb atomowych
24. Sporne terytoria Japonii: jakie tereny są przedmiotem sporu, z jakim krajem, jaka jest obecna sytuacja?
25. *Anpo jōyaku*: założenia i kontrowersje
26. Protesty studenckie drugiej połowy lat 60-tych.
27. *Rekishū mondai* we współczesnych relacjach Japonii z krajami Azji Południowo-Wschodniej.
28. Upamiętnienie wojny w Azji i na Pacyfiku w Japonii: najważniejsze muzea i miejsca pamięci

V. Historia kultury materialnej Japonii:

1. Tradycyjna architektura Japonii od kurhanów grobowych po zamki okr. Sengoku.
2. Drzeworyt barwny – technika tworzenia, kategorie tematyczne, najwybitniejsi artyści.
3. Rzeźba japońska od monumentalnej rzeźby religijnej po *netsuke*.
4. Cechy charakterystyczne i ewolucja zbroi japońskiej.
5. Dawna broń japońska: *yumi*, broń drzewcowa, *nihontō*, broń palna,
6. Rodzime szkutnictwo japońskie – cechy charakterystyczne, najważniejsze typy statków i okrętów.
7. Rozwój nowoczesnej techniki japońskiej – „flagowe” gałęzie przemysłu i sukcesy międzynarodowe.

VI. Językoznawstwo:

1. Jakimi językami mówi się obecnie w Japonii? Które z nich są zagrożone i dlaczego?
2. Rodzina japońska: przedstawiciele, obszar, wzajemne relacje.
3. Jak przedstawiają się główne podziały dialektów japońskich?
4. Imienne i werbalne części mowy japońszczyzny i polszczyzny.
5. Co umożliwiają a co utrudniają w praktyce ich użycia maniera opisu sylabicznego i niesylabicznego gramatyki japońskiej? Jakie zjawiska na poziomie sylabogramów pozostają ukryte przy zastosowaniu manieri sylabicznej?
6. System pisma japońskiego – charakterystyka z uwzględnieniem poszczególnych podsystemów.
7. Periodyzacja historii języka japońskiego i cechy charakterystyczne każdego okresu.
8. Najwcześniejsze zabytki piśmiennictwa japońskiego.
9. Odmiana czasownika w klasycznym i współczesnym japońskim – podobieństwa i różnice.
10. Odmiana rzeczownika w klasycznym i współczesnym japońskim – podobieństwa i różnice.
11. Przymiotniki klasyczne a współczesne.
12. *Ombin* – mechanizm i rodzaje.
13. Japońska honoryfikatywność.
14. Fonetyka i fonologia języka japońskiego.

15. Definicja klasycznego języka japońskiego.
16. Ruch *gembun itchi*: tło, okres, kluczowe wydarzenia oraz skutki.
17. Czym są *hyōjungo* i *kyōtsūgo*?
18. Język ajnuski – krótka charakterystyka (obszar, użytkownicy, historia, obecna sytuacja).
19. Hipotezy na temat pokrewieństwa japońskiego z językami spoza Japonii.

VII. Religioznawstwo:

1. Scharakteryzuj shintoizm uwzględniając pojęcia: *yaoyorozu no kami*, *aramitama*, *nigimitama*, *tsumi*, *misogi/harae*, *iwakura/iwasaka*, *goshintai*.
1. Jakie formy przybierał synkretyzm shintoizmu z buddyzmem?
2. Jaką ewolucję przeszła w Japonii praktyka *nenbutsu*?
3. Losy pośmiertne człowieka w buddyzmie.
4. Podaj przykłady szkół buddyjskich, które narodziły się w Japonii. Scharakteryzuj ich twórców oraz główne poglądy.
5. Jaką ewolucję przeszło pojęcie *kegare* w shintoizmie? Czy w buddyzmie japońskim występowało analogiczne pojęcie?
6. Jakie znasz nowe ruchy religijne (*shinkō shūkyō*)? Scharakteryzuj Tenri-kyō jako przykład nowego ruchu religijnego.
7. Co to jest „buddyzm pogrzebowy” (*sōshiki bukkyō*). Czym się charakteryzuje i jakie są jego historyczne uwarunkowania?

VIII. Społeczeństwo:

1. Najważniejsze przemiany społeczne w powojennej Japonii.
2. Sytuacja demograficzna Japonii i jej wpływ na japońskie społeczeństwo.
3. Okres szybkiego wzrostu gospodarczego i *baburu keizai*.
4. Podstawy tradycyjnego japońskiego społeczeństwa: *ie*, *giri*, *oya kōkō*.
5. Japońskie mniejszości etniczne autochtoniczne oraz napływowe.
6. Nierówności i dyskryminacja we współczesnym japońskim społeczeństwie.
7. Problemy i dysfunkcje japońskiego społeczeństwa: *ijime*, *hikikomori*, *karōshi*.
8. Partia rządząca w Japonii